

บทที่ 1 ความหมายและความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

2.1 ความหมาย

ความสามารถของสมอง

คนไทยเราใช้ความสามารถที่สมองตนเองไม่เกิน 10%

ของความสามารถของสมองเท่านั้น อีก 90%

ไม่ได้ใช้เพราะไม่ได้รับการฝึกศักยภาพของสมอง

ถ้าได้ฝึกเต็มที่ ทำให้เราใช้สมองให้เป็นประโยชน์ในการทำงาน
แก้ปัญหาได้

กิลฟอร์ด (Guilford. 1950) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน อธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง ความคิดอเนกนัย (Divergent Thinking) คือ ความคิดหลายทิศทาง หลายแง่หลายมุม คิดได้กว้างไกลนำไปสู่การคิดประดิษฐ์สิ่งแปลกใหม่รวมถึงการคิดค้นพบวิธีการแก้ปัญหาได้

คิดในสิ่งที่เป็นไปได้ สิ่งที่เป็นเหตุเป็นผล

การคิดจินตนาการที่จะก่อให้เกิดความความแปลกใหม่

ต้องควบคู่กับความพยายามที่จะสร้างความคิดฝันหรือจินตนาการให้ เป็นไปได้ จึงทำให้เกิดผลผลิตที่ยังประโยชน์แก่สังคม

ทอมัส เอดิสัน

นักประดิษฐ์ผู้เปลี่ยนโลกด้วยสิ่งประดิษฐ์เทคโนโลยีกว่า 1,000 ชิ้น

บทที่ 1 ความหมายและความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์

สรุปลักษณะของคนที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีดังนี้

สรุปลักษณะของบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีดังนี้

- มีความสามารถในการคิดพลิกแพลงแก้ปัญหาต่างๆ ให้ลุล่วงด้วยดี
- ไม่ชอบทำตามอย่างผู้อื่นโดยไม่มีเหตุผล
- มีจิตใจจดจ่อและผูกพันกับงานและมีความอดทนอย่างทรหด
- เป็นผู้ไม่ยอมเลิกล้มอะไรง่ายๆ หรือเป็นนักสู้ที่ดี
- มีความคิดคำนึงหรือจินตนาการสูง
- มีลักษณะความเป็นผู้นำ
- มีลักษณะขี้เล่น รื่นเริง
- ชอบรับประสบการณ์ใหม่ๆ
- นับถือตนเอง และเชื่อมั่นในตนเองสูง
- มีความคิดอิสระและยืดหยุ่น
- ยอมรับและสนใจสิ่งแปลกๆ
- มีความซบซ้อในการรับรู้
- กล้าหาญ กล้าเผชิญความจริง
- ไม่ค่อยเคร่งครัดกับระเบียบแบบแผน
- ไม่ยึดมั่น (Dogmatism) ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนเกินไป ชอบทำงานเพื่อความสุขและความพอใจของตนเอง
- มีอารมณ์ขัน

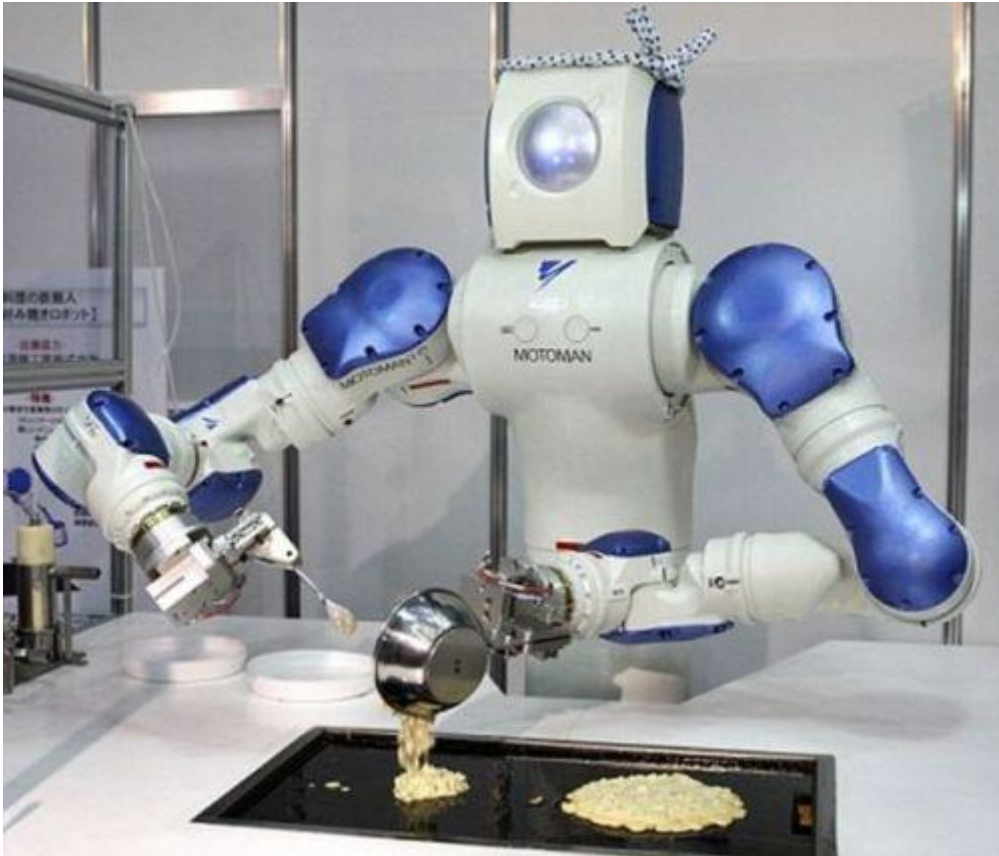

ความคิดสร้างสรรค์ มีความสำคัญมากในโลกปัจจุบันที่มีการแข่งขันกันสูงจึงต้องพยายามที่จะคิดสร้างสรรค์ คิดให้แตกต่าง คิดให้เหนือกว่า โดยเฉพาะด้านคุณภาพ เพื่อตอบสนองตนเองให้มีความสุข พัฒนาตนตามที่บุคคลมีแรงจูงใจที่จะศึกษาค้นคว้า และค้นพบสิ่งแปลกใหม่ ทำให้เกิดความสุข ความพอใจ ที่ได้ทำในสิ่งที่ตนต้องการ และประสบความสำเร็จ ส่วนในระดับสังคมหรือองค์กรก็ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ มาสร้างผลิตภัณฑ์ สินค้า วิธีการ ผลิตเครื่องจักร เครื่องใช้ ไม้สอยให้ดี พิเศษ สะดวก รวดเร็ว ง่าย เช่น บริษัทผลิตเครื่องคอมพิวเตอร์ต่างก็พยายามคิดคอมพิวเตอร์รุ่นใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถนำไปใช้พัฒนางานให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งผลให้สังคมเจริญก้าวหน้าและมีความสุข สะดวกสบาย ความสุขมากยิ่งขึ้น

องค์ประกอบของ ความคิดสร้างสรรค์

- 3.1 ความคิดริเริ่ม (Originality)
- 3.2 ความคิดคล่องตัว (Fluency)
- 3.3 ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)
- 3.4 ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

บทที่ 3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

3.1 ความคิดริเริ่ม (Originality)

หมายถึง ลักษณะความคิดแปลกใหม่ แตกต่างจากความคิดธรรมดาหรือความคิดง่าย ๆ ความคิดริเริ่ม หรือที่เรียกว่า Wild Idea เป็นความคิดที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ความคิดริเริ่ม อาจเกิดจากการนำเอาความรู้เดิมมาคิดดัดแปลงและประยุกต์ให้เกิดเป็นสิ่งใหม่ขึ้น เช่น การคิดประดิษฐ์เครื่องบินได้สำเร็จก็ได้แนวคิดจากการทำเครื่องร่อน เป็นต้น

ความคิดริเริ่ม จึงเป็นลักษณะความคิดที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก เป็นความคิดที่แปลกแตกต่างจากความคิดเดิม และอาจไม่เคยมีใครนึกหรือคิดถึงมาก่อน ความคิดริเริ่มจำเป็นต้องอาศัยลักษณะความกล้าคิด กล้าลองเพื่อทดสอบความคิดของตน บ่อยครั้งที่ความคิดริเริ่มจำเป็นต้องอาศัยความคิดจินตนาการ คิดเรื่องและคิดฝันจากจินตนาการ หรือที่เรียกว่า เป็นความคิดจินตนาการการประยุกต์ คือไม่ใช่คิดเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องคิดสร้างและหาทางทำให้เกิดผลงานขึ้น เช่น เคยมีผู้กล่าวว่าคนที่คิดอยากจะทำเครื่องบินนั้นประหลาด และไม่มีทางเป็นไปได้ แต่ต่อมาพี่น้องตระกูลไรต์ก็สามารถคิดประดิษฐ์เครื่องบินได้สำเร็จ เป็นต้น

บทที่ 3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

3.2 ความคิดคล่องตัว (Fluency)

หมายถึง ปริมาณความคิด มากไม่ซ้ำกันในเรื่องเดียวกัน โดยแบ่งออกเป็น

**1. ความคิดคล่องแคล่วทางด้าน
ถ้อยคำ (Word Fluency)**
เป็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ
อย่างคล่องแคล่วนั่นเอง

**2. ความคิดคล่องแคล่วทางด้าน
การโยงสัมพันธ์ (Associational
Fluency)** เป็นความสามารถที่จะคิด
หาถ้อยคำที่เหมือนกัน หรือคล้ายกัน
ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ภายในเวลา
ที่กำหนด

**3. ความคล่องแคล่วทางการ
แสดงออก (Expressional Fluency)**
เป็นความสามารถในการใช้
วลีหรือประโยคกล่าวคือ
สามารถที่จะนำคำมา
เรียงกันอย่างรวดเร็วเพื่อ
ให้ได้ประโยคที่ต้องการ
จากการวิจัยพบว่าบุคคล
ที่มีความคล่องแคล่วทาง
ด้านการแสดงออกสูงจะมี
ความคิดสร้างสรรค์สูง

4. ความคล่องแคล่วในการคิด (Ideational Fluency)

เป็นความสามารถที่จะคิดสิ่งที่ต้องการให้ได้มากในเวลาจำกัด เช่น ให้คิดหาประโยชน์ของก้อนอิฐมาให้ได้มากที่สุดในเวลา 5 นาที

ความคิดคล่องแคล่วนับว่าเป็นความสามารถอันดับแรกในการที่จะพยายามเลือกเฟ้นให้ได้ความคิดที่ดีและเหมาะสมที่สุด ก่อนอื่นจึง

จำเป็นต้องคิด คิดออกมาให้ได้มาก หลากๆ อย่างและแตกต่างกัน แล้วจึงนำเอาความคิดที่ได้ทั้งหมดมาพิจารณา เปรียบเทียบกัน ความคิดใดเป็นความคิดที่ดีที่สุด และให้ประโยชน์คุ้มค่าที่สุด โดยคำนึงถึงหลักเกณฑ์เรื่องประโยชน์ เวลา การลงทุน ความยากง่าย บุคลากร เป็นต้น

บทที่ 3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

ความคิดคล่องตัว นอกจากจะช่วยให้ได้เลือกคำตอบที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุดแล้ว ยังช่วยจัดหาทางเลือกอื่นๆ ที่อาจจะเป็นไปได้ให้อีกด้วยยกตัวอย่างเช่น ในการแก้ปัญหาใดๆ ก็ตาม มักจะพยายามหาวิธีการแก้หลายๆ วิธี โดยให้โอกาสในการเลือกเป็นอันดับลงมา เช่น ถ้าเราไม่สามารถทำวิธีที่ 1 วิธีที่ 2 ก็อาจนำมาทดลองใช้ได้ หรือวิธีที่ 3 ก็ยังเป็นที่น่าสนใจ ถ้าวิธีที่ 2 ไม่สามารถแก้ได้ เหล่านี้เป็นต้น ความคิดคล่องตัวช่วยให้มีข้อมูลมากพอในการเลือกสรรและยังมีช่องทางอื่นที่เป็นไปได้ให้เลือกด้วย

จึงนับได้ว่าความคิดคล่องตัวเป็นความสามารถพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความคิดที่มีคุณภาพ หรือความคิดสร้างสรรค์ ดังที่ว่า How to get the best idea is to get a lot of ideas. “การที่จะได้ความคิดที่ดีที่สุด ก็ต้องให้ได้ความคิดหลายความคิดก่อน”

บทที่ 3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

3.3 ความคิดยืดหยุ่น (Flexibility)

1.

ความคิดยืดหยุ่นที่เกิดขึ้นทันที (Spontaneous Flexibility)

เป็นความสามารถที่จะพยายามคิดให้หลากหลายประเภท เช่น คนที่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดว่าประโยชน์ของก้อนหินมีหลายประเภท เช่น ก่อสร้าง สร้างสิ่งประดิษฐ์การตกแต่ง เป็นต้น ในขณะที่คนที่ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ จะคิดได้เพียงประเภทเดียว หรือสองประเภทเท่านั้น

2.

ความคิดยืดหยุ่นทางการดัดแปลง (Adaptive Flexibility)

ซึ่งมีประโยชน์ต่อการแก้ปัญหา คนที่มีความคิดยืดหยุ่นจะคิดได้ไม่ซ้ำกัน ตัวอย่างเช่น ในข้อ 1 ในเวลา 5 นาที ท่านลองคิดว่าท่านสามารถใช้หวายทำอะไรได้บ้าง คำตอบ กระบุง กระจาด ตะกร้า กล่องใส่ดินสอ กระจอมเก็บน้ำ เปล เตียงนอน ตู้อีเตอร์องแป้ง แก้อ้อ แก้อ้นนอนเล่น โซฟา ตระกร้อ ชะลอม กรอบรูป กีบเสียบผม ด้ามไม้เทนนิส ด้ามไม้แบดมินตัน เป็นต้น เมื่อนำมาจัดก็ได้ 5 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 เฟอร์นิเจอร์ – ตู้อีเตอร์อง โต๊ะ แก้อ้อ โซฟา

ประเภทที่ 2 เครื่องใช้ – กระบุง กระจาด ตะกร้า กระจอม

ประเภทที่ 3 เครื่องกีฬา – ตะกร้อ ด้ามไม้เทนนิส ด้ามไม้แบดมินตัน

ประเภทที่ 4 เครื่องประดับ – กีบเสียบผม

ประเภทที่ 5 เครื่องเขียน – กล่องใส่ดินสอ

บทที่ 3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าความคิดยืดหยุ่นจะเป็นตัวเสริมให้ความคิดคล่องแคล่วมีความแปลกแตกต่างออกไป หลีกเลี่ยงการซ้ำซ้อน หรือเพิ่มคุณภาพความคิดให้มากขึ้น

นับได้ว่าความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น เป็นความคิดพื้นฐานที่จะนำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์สามารถคิดหาทางเลือกไว้หลายๆ ทาง และหลากหลาย ความคิดยืดหยุ่นจึงเป็นการเสริมคุณภาพความคิดให้ได้ดีขึ้น

บทที่ 3 องค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์

3.4 ความคิดละเอียดลออ (Elaboration)

แม้ว่าลักษณะของความคิดสร้างสรรค์ประกอบด้วยลักษณะความคิดหลายลักษณะ เช่น ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น ความคิดคล่องตัวก็ตาม แต่ความคิดละเอียดลออ ก็ขาดไม่ได้ หากปราศจากความคิดละเอียดลออแล้วก็ไม่อาจทำให้เกิดผลงานหรือผลิตผลสร้างสรรค์ขึ้นมาได้ ดังที่ เนลเลอร์ (Kneller, 1956) กล่าวว่า ความคิดละเอียดลออ เป็นคุณลักษณะที่จำเป็นในการสร้างผลงานที่มีความแปลกใหม่เป็นพิเศษให้สำเร็จและยังขยายความอีกว่า “ความคิดสร้างสรรค์ จึงไม่เพียงแต่ประกอบด้วยสิ่งแปลกใหม่แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ในความแปลกความใหม่ และความพิเศษนั้นจะต้องตระหนักถึงความสำเร็จอย่างสร้างสรรค์ด้วย ดังนั้นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จึงไม่เพียงแต่มีความคิดใหม่เท่านั้น แต่จะต้องพยายามคิดและประสานความคิดติดตามให้ตลอด หรือให้เกิดผลงานความสำเร็จด้วย ตัวอย่างเช่น บุคคลที่มีท่าทีจะเป็นกวีนั้น ไม่เพียงแต่ชอบและคิดในเรื่องความงดงามของบทกลอนเท่านั้น แต่จะต้องพยายามสร้างผลงานบทกวีขึ้นมาด้วย หรือหากบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ในทางทักษะการประดิษฐ์ต่างๆ แทนที่จะเล่นเฉยๆ กับลวด เขาก็จะคิดและสร้างมันให้เป็นวิทย์ขึ้นมาได้”

ความละเอียดลออพัฒนาตามอายุ กล่าวคือ

1. บุคคลที่มีอายุมากจะมีความสามารถด้านนี้มากกว่าอายุน้อย
2. หญิงจะมีความสามารถมากกว่าชาย
3. บุคคลที่มีความสามารถสูงทางด้านความละเอียดลออจะมีความสามารถทางด้านการสังเกตสูงด้วย

บทที่ 4 การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เรียนรู้ได้ด้วยการคิด ลงมือทำด้วยความตั้งใจ มีสติมุ่งมั่น มีความต้องการเร่งด่วน พยายามทำงานให้สำเร็จเกิดเป็นผลรูปธรรมจึงสามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ได้ดังนี้

4.1 แนวทางการส่งเสริมพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

บทที่ 4 การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

จากการที่ผู้สอนได้จัดกลวิธีสอนตามเนื้อหาสาระแล้วผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิดสร้างสรรค์ ด้านสติปัญญา และด้านความรู้สึกหรือทัศนคติ เป็น 2 ลักษณะ

ลักษณะที่ 1 ด้านความรู้ความเข้าใจ หรือด้านสติปัญญา
หมายถึง ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านกลไกของสมอง 4 ด้าน

1.1 ความคิดคล่องตัว (Fluent Thinking)

หมายถึง ความคล่องแคล่วหรือความคล่องตัวในการคิดตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้หรือความสามารถในการคิดหาคำตอบหรือแก้ปัญหาที่ชัดเจนตรงประเด็นให้ได้จำนวนมากที่สุด ความคิดคล่องตัวเน้นปริมาณความคิดยิ่งมากยิ่งดี

1.2 ความคิดยืดหยุ่น (Flexible Thinking)

หมายถึง ความยืดหยุ่นความอ่อนตัวในความคิดและการกระทำสามารถปรับเปลี่ยนความคิดเลือกวิธีการแก้ปัญหาให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆ ได้ดี

1.3 ความคิดริเริ่ม (Original Thinking)

หมายถึง ความคิดแปลกใหม่ไม่ซ้ำกับความคิดของคนอื่นและแตกต่างจากความคิดธรรมดา ความคิดเดิมๆ เกิดนวัตกรรมใหม่ ความคิดริเริ่มอาจเกิดจากความคิดเดิมที่มีแล้ว คิดปรับแต่งให้แปลกแตกต่างจากที่เคยเป็น หรือสามารถพลิกแพลงให้กลายเป็นสิ่งที่ไม่เคยคาดคิด ความคิดริเริ่มอาจจะเป็นการนำเอาความคิดเก่าปรุงแต่ง ผสมผสานจนเกิดเป็นนวัตกรรมใหม่

1.4 ความคิดละเอียดลออ (Elaborative thinking)

หมายถึง ความคิดในรายละเอียดคิดเป็นขั้นตอน สามารถอธิบายให้รายละเอียดที่ตกแต่งเป็นภาพชัดเจน ทำให้ผลงานสมบูรณ์ขึ้นเป็นรูปธรรมและนำไปใช้ประโยชน์ได้

"เขาทำได้

เรา ก็ทำได้"

๑๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

SUPERS
WALLPAPERS

สถานการณ์ปัญหาที่ 1

คุณครูจัดกิจกรรม “คนเก่งคิดคล่อง”

ให้แข่งขันความเป็นเลิศในการคิดคล่อง ของ
นักเรียนชั้น ป.1/1 โดยมีสถานการณ์ปัญหาว่า

“นักเรียนเห็นสิ่งใดจากภาพต่อไปนี้ ตอบ
มาให้มีจำนวนมากที่สุด ภายในเวลา 5 นาที”

